

PODDAWAĆ SIĘ (70) *vb impf*

się (42), sie (28).

o jasnej w inf oba a, jasne; w pozostałych formach: -daj-, -daw- (w tym 2 r. błędne znakowanie). ◇ W formach tematów praes -daw- (25), -daj- (20); -daw- OpecŻyw, BielŻyw, SeklKat, KromRozm I, LubPs (2), KrowObr, BibRadz, RejPos (2), BielSpr, BudBib, KarnNap, ModrzBaz (2), NiemObr (2), ArtKanc (2), KołakCath, -daj- RejPs, BiałKat, Czech, SkarŻyw (2), CzechEp, GórnRozm, Calep, LatHar (2), SarnStat (2); -daw-: -daj- BielKron (1:1), Mącz (1:1), WujNT (3:6).

inf poddawać się (7). ◇ praes 1 sg poddawam się (3), poddaję się (3). ◇ 3 sg poddawa się (7), poddaje się (3). ◇ 1 pl poddawamy się (3), poddajemy się (2). ◇ 2 pl poddajecie się (1). ◇ 3 pl poddają się (6), poddawają się (4). ◇ praet 3 sg m poddawał się (2). ◇ 3 pl m pers poddawali się (5). subst poddawały się (2). ◇ fut 3 sg m będzie się poddawał (1). ◇ imp 2 pl poddawajcie się (2). ◇ con 1 sg f bym się poddawała (1). ◇ 3 sg m by się poddawał (1). ◇ 1 pl m pers byśmy się poddawali (1). ◇ 2 pl m pers byście się poddawali (1). ◇ 3 pl m pers by się poddawali (3). ◇ part praes act poddawając się (7), poddając się (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde brak.

1. Uzależniać się, podporządkowywać się, uznawać czyjeś zwierzchnictwo; *dedere se Mącz, Modrz, Calep, Cn; subdi, subci Vulg; submittere se JanStat; abire a. ire sub iugum, accipere frenum a. iugum, addicere se, concedere in deditioem a. in ditionem a. in ius, dicare se in clientelam, emancipare se, permittere se fidei, subicere se (sub potestate), subire deditioem a. iugum, subiugari, succumbere, tradere se (in fidem ditionemque a. in potestate), venire in deditioem, vinci Cn (51)* : Niewiały we zborzech niech milczą. Bo niedopuszczono im mówić/ ále niech będą poddane (*marg*) Al(bo) poddawać się. (-)/ iáko zakon mowi. *BudNT Cor 14/35[34]*.

poddawać się komu (9), czemu (2): zakonne nabożeństwo ná posłuszeństwie się funduie: iż człowiek człowieku się dla Bogá poddaie *SkarŻyw 202, 582; NiemObr 27*; Vbodzy możnym się poddaia. *GórnRozm I3v marg*; iż ci [*prorocy*] którzy są z Bogá/ słuchaią Apóstołow y ich namiestnikow/ [...] y poddaia się we wżytkim Kátholickiemu kościołowi. *WujNT 825, 520, Luc 10/17, 20, 1.Cor 16/16, 1.Petr 5/5. Cf »poddawać się zwierzchności«.*

Zwroty: [»poddawać się pod posłuszeństwo« *znacz. 2.* »poddawać się pod obronę« *BielKron 391v.*]

»poddawać się zwierzchności [*czyjej*]« (1): Ale iż y dla dobrych/ ku obronie ich zwierzchnosc ziemlka iest od BOgá daná: przeto sie wierni y pobożni ná nię nie targaia/ áni też nią gardza/ ále ráczey ielczce z niey Bogá wychwalaia: poddaia sie tey zwierzchności iego/ z wízeláką fkromnością *CzechRozm 249v.*

a. *Podporządkowywać się politycznie (13)* :

poddawać się komu (2): *BielŻyw 5*; To się ten Papież Cefárzowi poddawa/ zwierzchnosc iego nád sobą wyznawa *NiemObr 62.*

Zwrot: »poddawać się pod moc [*czyj*]« (1): Dla wielkich cnot [...] dálekich kráiow ludzie/ poddawali się pod moc Rzymlka [!] *GórnRozm B3v.*

a. *Kapitulować przed przewagą militarną; dare manus, submittere arma, dare a. porrigere herbam Cn (10)* : Dedo [se] – Poddaię sie. *Calep 293b.*

poddawać się komu (8): Dedo me tibi, Poddawam łie tobie. *Mqcz* 92c; *BielKron* 102; Dyonifius Syrakułki/ chytro nieprzyiaćiele łwoie Afry podłzedł/ gdy mu woiowali źiemie/ rołkazał łwoim Stárołtam ná Zamcech y w miełćiech/ aby łie im poddawali *BielSpr* 39. *Cf Zwroty*.

Zwroty: »dobrowolnie się poddawać« [*w tym: komu* (4)] (5): *HistAl* B6; Alexándrá ty łifty nic nie vłráłzyły/ ciagnął do Indyey/ gdzye łie mu tám dobrowolnie miałta y wyłpy poddawáy. *BielKron* 126, 351; *BielSpr* 48; o záchowaniu przeciwko zwyciężonym [...] y przeciwko tym ktorzi łię dobrowolnie poddawáią [*qui sponte sese dedirerunt*] [...] trzebá czytać one ktorzi o tem piłali *ModrzBaz* 115v.

»poddawać się [*komu*] w moc« (1): Połłali potym obywałele tych kráin do niego áby przełtał woiować á okruciełłtwá/ poddáiąc łie mu w moc ze włzytkimi ludźmi y máiełnołćiami. *BielKron* 113.

b. Uznawać się za podlegającego jakimś prawom (10) :

poddawać się czemu (9): Tedy łtanie na łądzenie/ ktorzy łie dzis pokornie poddawá ludłkim łądom. *OpecŻyw* [192]; *LubPs* L4v; *LatHar* 333; Iełłiłćie tedy vmárli z Chriłtułem/ od elementow tego łwiátá: przeczze ielzche iákoby żywiąc ná łwiećie łkázuielćie (*marg*) vczyć łię dáielćie. G. ábo, vłtawam łię poddáielćie. (-)? *WujNT Col* 2/20, s. 47, 155, 548 *marg*, 582 *marg*, *Zzzzz2v*.

poddawać się pod co (1): y winę y karániel/ pod które łie poddáiemy/ áby przyłóżył [*biskup*] ná tego/ ktorzyby ninieyłzé ziednoczenie y łprzymielerzenie zgwałcił *SarnStat* 1105; [*ZapWpol* 1547/264v].

W charakterystycznych połączeniach: poddawać się prawom (pod prawo) (2), rozsądkowi (4), sądom, pod urząd, ustawom (3), zakonowi.

c. Uznawać Boga za swego władcę; postępować według nakazów religii (16) :

poddawać się komu [= Bogu] (8): *SeklKat* V; *KrowObr* C3v; Abowiem Abra^m łpułzczáiąc łię ná dobrothliwołć Bożá/ á iemu łię poddawáiąc/ [...] był vłpráwielłiwion *BibRadz* I 8b *marg*; *NiemObr* 179, 21; *WujNT Iac* 4/7; O ráczyłł łię do iego náłwiłtłżey miłłłłci przyczyniel zá mna/ [...] źebym w tym łobie nie tefkniłá/ áni przeciwko iego náłwiłtłżey miłłłłci łzemráłá/ ále mu łię poddawála ze włzytká miłłłłciá *SiebRozmyłł* I3. *Cf* »dobrowolnie się poddawać«.

poddawać się czemu (3): *KrowObr* C3v; gdyźechmy włzyłcy powinni Pánu Bogu czełć y chwałę dáwáć/ poddawáiąc łię niezmyłłonym obyčzáiem woli iego łwiłtey *BibRadz* *5. *Cf* »poddawáć się mocy«.

poddawać się pod co (6): Słýłzymy teź to/ iákie rádołći/ iákie pociechy káždemu przypadáią ktokolwiek pilen they łwiłtey woley iego/ á poddawa łie pod to krolełtwo iego/ á dawa łie w łwiłtehá opiekę iego. *RejPos* 86; *SiebRozmyłł* I3. *Cf* »poddawać się pod moc«.

W przeciwstawieniach: »(s)przeciwi(a)ć się (2), szemrać ... poddawać się« (3): *NiemObr* 21; Poddawáyielłz łię tedy Bogu [*Subditi ergo estote Deo*]/ á przeciwlćie łię dyabłu/ á vćielce od was. *WujNT Iac* 4/7; *SiebRozmyłł* I3.

Zwroty: »dobrowolnie [*komu*] się poddawać« (1): Y łiedzi ná łtolcu łwem łkąd kłtałł bołłtwá łwego okázuiel [...] / á kxiáźetá ludzkie dobrowolnie mu łie poddáią. *RejPs* 70v.

»poddawać się pod moc (a. moźnołć) [czego, czyjł], mocy [czyjel]« [*szyk zmienny*] (4:1): *RejPs* 99; *LubPs* aa5 *marg*; ábyłmy łłucháiąc łniego [*z pisma*] woley Bożey/ poddawáli łye pod moc Bożá

BiałKat 33v; Nie gárdziłeś pokorą nas łtworzenia łwego/ ktorzy fię poddawamy pod moc Bołtwá twe^go *ArtKanc* L2; Moc twoiá Bołka człeku ná świecie żyć dáie [...]. Ktorey iżem podległá oney się poddawam *KołakCath* B3.

»poddawać się pod zwierzchność [czego]« (1): ktory [człowiek] czuiąc ná fie krewkość człowieczeńłtwá łwe^go/ poddawa fie pod moc á zwierzchność náuki Páńłkiej *LubPs* aa5 *marg*.

Szereg: »oddawać i poddawać się« (1): A tam fię nachrcie bogu oddawamy/ y poddawamy/ odrzekamy fię łzatana *SekłKat* V.

W przeni (1) :

Zwrot: »pod nogi [czego] się poddawać« (1): RAcz Pánie BOże/ [...] tę czeladkę twoię od włzelkney dułzney y ćielełney przeciwnośći/ miłośćiwie bronić: á ktora fię ze włzytkiego łercá pod nogi máiełtatu twego poddáie/ rácz iá grzechow [...] vchowác. *LatHar* 631.

2. Powierzać się, oddawać się (6) :

poddawać się czemu (1): włzyscy áby fię w pokorze záchowáli. [...] Poddawáiąc fię cále Bołkney opátrznóści. *WujNT* 1.*Petr* 5 *arg*.

poddawać się na co (1): poddáiąc fię ná rozłádek łpráwiedliwie wedle Bogá łádzájących/ rádźibyłmy y to vczynili. *CzechEp* 90.

poddawać się pod co komu (3): *BiałKat* 386; poniewáz [...] pod łtrofowánie fię káždemu/ bądź bratu/ bądź nie brátu/ [...] poddawam/ przeczżebych miał być [...] ná zęby bran? *BudBib* c3v. *Cf Zwrot*.

Zwrot: »poddawać się pod obronę [komu], w obronę [czyj]« (1:1): przyecháli połłowie s Prus od łłáchty y miełzczań [...] poddawáiąc fie pod obronę krolowi y pod połłufzeńłstwo *BielKron* 391v; Zá czym vboga Szłáchtá mułzą fię poddáwác w obronę tych możnych/ á ći co chcą/ to czynią z nimi. *GórnRozm* I3v.

3. Stawać się obiektem jakiegoś działania (3) :

poddawać się czemu (2): Miękkki rozum iełł miłuiącego, á káždemu karaniu fie poddawa. *BielŻyw* 140; *KarnNap* C3.

poddawać się na co komu (1): Hanc operam tibi dico, Podeymuyę fie tego dla ciebie álbo poddáye fie ná to tobie. *Mącz* 85b.

4. Ulegać złym skłonnościom; obtemperare Modrz; deiungere se, indulgere, remittere frenos, subicere se, vinci Cn [czemu] (6) : *KromRozm* I Hv; ocyec káždy/ áby tego łyná ktoryby fie żádzám miłołnym poddawał álbo miłołnice nyerządney pátrzał/ [...] ożenił. *GliczKsiąż* P; Capessere se praecipitem ad malos mores, Złych fie obyczáyów nákládác/ álbo poddáwác fie złym obyczáyóm. *Mącz* 35c; Ktory przeto dobrze się rozmyłwiłzy do wotowánia przyłłapi/ ná vcćiwą przyłłtoyność przednieyłze baczenie bęđzie miał/ złym námiętnośćiam niebęđzie się poddawał *ModrzBaz* 30v, 26, 136v.

5. Zgadzać się [iż (2), aby (1)] (3) : Téż poddáiemy fie [*submittimus JanStat* 910]/ [...] iż ná przyłłzym wybierániu/ które zá czálem bęđzie/ [...] Kápitulá tegóz kościołá bęđzie powinná obrác ołobę wdźięczną Máiełtatowi Królewłkiému y iego potomkom. *SarnStat* 1126.

poddawać się na co (2): *LibLeg* 11/159; Włchakze łzyą na tho poddawał Scheraffedin Aby y on y Rayeczky do krolya ye^go Mczi zwyázani bil połłan. *LibMal* 1548/144v.

---

6. Fraza: »[komu z czego] winni się poddawają [= przyznają się]« (1) : Aleś thy ieśt nález Oćiec miłościwy/ ktory odpuśczałz z łáfki ludzkie winy/ gdy fię tobie z nich winni poddawáią/ grzełzyć przełtáią. *ArtKanc* R18.

Synonimy: **1.** uznawać; **b.** podkładać się; **2.** powierzać się; **3.**, **4.** podlegać; **5.** zgadzać się.

Formacje współrdzenne cf DAĆ SIĘ.

MŚ, MM